

KANSEN OP DE ARBEIDSMARKT VOOR LAAG OPGELEIDE WERKZOEKENDEN IN ROTTERDAM

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Peter van Nes (SEOR)

Peter Louter (Bureau Louter)

Met medewerking van:

Arjan de Wit (SEOR)

Pim van Eikeren (Bureau Louter)

Rotterdam, mei 2005

<i>Contactpersoon</i>	Peter van Nes
<i>Adres</i>	SEOR, Erasmus Universiteit Rotterdam Postbus 1738 3000 DR ROTTERDAM
<i>Telefoon</i>	+31-10-4082696
<i>Fax</i>	+31-10-4089650
<i>E-mail</i>	vannes@few.eur.nl
<i>Website</i>	www.seor.nl

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

De belangrijkste resultaten van het onderzoek naar de kansen voor laag opgeleide uitkeringsgerechtigden/werkzoekenden op de Rotterdamse en Rijnmondse arbeidsmarkt worden hier samengevat. Er wordt in deze samenvatting uitsluitend ingegaan op de prognoses die zijn gemaakt op basis van het middenscenario van de CWI Arbeidsmarktprognose 2004 – 2009, dat uitgaat van 1 procent economische groei in 2004, 2 procent in 2005 en 2,25 procent in de jaren 2006 – 2009.

Uitgangssituatie aan de vraagzijde van de arbeidsmarkt

Rotterdam vervult vanzelfsprekend een belangrijke werkgelegenheidsfunctie voor de regio Rijnmond. Van de twaalf onderscheiden brede sectoren leveren de zorgsector en de kennisdiensten¹ het grootste aantal banen in Rotterdam. De bouwnijverheid, de groothandel en de belevingsdiensten² leveren het minste aantal banen.

Ten opzichte van overig Rijnmond zijn in de gemeente Rotterdam het transport, de kennisdiensten, de belevingsdiensten, het openbaar bestuur, het onderwijs, de zorgsector en de ambulante activiteiten³ wat betreft werkgelegenheid sterk vertegenwoordigd. Ten opzichte van de overige drie grote steden is het beeld anders: in Rotterdam zijn de industrie, de bouw, het transport, de zorgsector en de ambulante activiteiten sterker vertegenwoordigd dan in de overige grote steden. De oververtegenwoordiging van de industrie en het transport heeft natuurlijk te maken met de haven. De kennisdiensten, het openbaar bestuur en de belevingsdiensten zijn in Rotterdam veel minder sterk aanwezig dan in de overige drie grote steden. En juist de werkgelegenheid in de kennis- en belevingsdiensten is nationaal gezien de afgelopen jaren sterk gegroeid.

De verdeling van banen in Rotterdam over hoog, middelbaar en laag opgeleiden vormt min of meer een afspiegeling van de nationale verdeling. Echter, in de overige drie grote steden is het gemiddelde opleidingsniveau van de daar werkende mensen aanzienlijk hoger dan in Rotterdam. Dit hangt samen met de hierboven weergegeven verschillen in economische specialisatiepatronen tussen Rotterdam en de andere drie steden.

Het aantal banen in Rotterdam is aanzienlijk hoger dan het aantal in Rotterdam woonachtige werkzame personen. Dit geeft aan dat het inkomende pendelsaldo hoog is. Meer dan de helft van de Rotterdamse banen wordt bezet door mensen van buiten Rotterdam. De overige gebieden in Rijnmond kennen een groot pendeltekort: er zijn veel meer werkzame personen die wonen in deze gebieden dan dat daar banen zijn.

---

¹ Kennisdiensten bevat ICT, banken en verzekeringen, handel in onroerend goed en research- en adviesdiensten.

² De belevingsdiensten leveren ontspanning, vermaak of 'een beleving'. Het omvat de bedrijfsklassen horeca, toerisme en recreatie, sport en cultuur en uitgeverijen en media.

³ Hier gaat het om werkzaamheden waarbij werknemers gedurende een tijdvak op verschillende plaatsen (schoonmaakbedrijven, beveiliging, opsporing) of voor verschillende werkgevers werken (uitzendbureaus en uitleenbedrijven).

In Rotterdam is het pendeloverschot vooral hoog voor de sectoren transport, kennisdiensten, onderwijs en zorg. De pendel betreft met name middelbaar opgeleiden en hbo'ers en in mindere mate laag opgeleiden en wetenschappelijk opgeleiden. Deze laatste groep kiest er relatief vaak voor om in de stad te blijven wonen, ook al omdat er op bereisbare afstand (in Den Haag, maar ook in de eerste ring in Rijnmond) voor hen relatief veel baanmogelijkheden zijn. De mate van pendel verschilt verder tussen beroepsniveaus en beroepsrichtingen.

Van de werkende Rotterdammers werkt tweederde in de eigen gemeente. Ruim 17 procent werkt elders in Rijnmond en nog eens 17 procent werkt buiten Rijnmond (waarvan een aanzienlijk deel in Haaglanden). Voor werkmogelijkheden voor Rotterdammers moet naast banen in de gemeente zelf dus met name gekeken worden naar banen in gemeenten in de eerste ring en naar Haaglanden. Met name hoger opgeleide Rotterdammers werken buiten Rijnmond. De pendel van laag opgeleiden uit Rotterdam is wat meer gericht op overig Rijnmond.

De pendel richting Rotterdam komt vooral uit de eerste en tweede ring binnen Rijnmond. Ruim 36 procent van de werkzame personen die in de eerste ring woont, werkt in Rotterdam. Voor de tweede en derde ring in Rijnmond ligt dit op 21 procent respectievelijk 15 procent.

Groeisectoren

Tussen 2004 en 2009 zal in relatieve zin in de gemeente Rotterdam vooral het aantal banen in de belevingsdiensten, de zorgsector, de ambulante activiteiten, de detailhandel en het onderwijs groeien. In de onderscheiden gebieden buiten Rotterdam groeien ook de kennisdiensten relatief sterk. De groei van de kennisdiensten in de gemeente Rotterdam blijft opvallend achter bij die in andere gebieden. Dit was ook het afgelopen decennium waarneembaar.

Krimp treedt in Rotterdam op in de industrie en het transport. Het aantal banen in de groothandel blijft tussen 2004 – 2009 stabiel. Dit beeld wijkt op sommige punten af van de ontwikkelingen in andere gebieden. Het aantal banen in de industrie neemt in Rotterdam sterker af dan in alle andere gebieden en ook het aantal banen in de groothandel ontwikkelt zich in de meeste gebieden gunstiger dan in Rotterdam. Een belangrijke reden hiervoor is het gebrek aan ruimte en bereikbaarheid in en rond Rotterdam. De werkgelegenheid in het transport verschuift meer en meer naar buiten, naar de tweede ring en de derde ring buiten Rijnmond.

Overigens is ook in vrijwel alle andere sectoren, ook in de bevolkingsvolgende sectoren, de ontwikkeling van het aantal banen in Rotterdam ongunstiger dan elders.

Werkgelegenheidsontwikkeling naar verschillende kenmerken

Met name het aantal banen waarvoor een hogere of wetenschappelijke opleiding vereist is, neemt toe. In iets mindere mate geldt dit voor banen op middelbaar onderwijsniveau. Het aantal banen op het niveau basisonderwijs neemt af. In Rotterdam blijft het aantal banen voor lager opgeleiden (vmbo) stabiel, terwijl het in de overige onderscheiden gebieden nog iets groeit. De kansen voor laag opgeleiden komen daarmee relatief meer en meer buiten de stad Rotterdam te liggen.

Naar onderwijsrichting bezien doet de groei zich vooral voor in verzorgende onderwijsrichtingen. Dit is tevens de enige onderwijsrichting waarvoor het aantal banen in Rotterdam ongeveer even sterk groeit dan in de andere gebieden. In Rotterdam blijft de groei voor technische en economische richtingen flink achter bij die in overig Rijnmond en die buiten Rijnmond.

Wat beroepsrichting betreft doet de sterkste procentuele groei zich voor in de informatica, verzorgende beroepen en (para-) medische beroepen. Buiten Rotterdam groeit ook het aantal banen in transportberoepen relatief sterk. Absoluut gezien zorgen de verzorgende beroepen (waaronder niet alleen beroepen in de zorg, maar ook in de detailhandel en de belevingsdiensten) voor meer dan de helft van de banengroei.

Voor het aantal flexibele banen en het aantal banen voor minder dan 20 uur per week groeit relatief sterk.

Uitgangssituatie laag opgeleiden

Banen voor laag opgeleiden (tot mbo-niveau) zijn momenteel in Rotterdam vooral te vinden in de sectoren transport (met name zee-, binnen en luchtvaart en goederenvervoer over de weg), detailhandel, zorg, ambulante activiteiten (schoonmaakbedrijven en uitzendbedrijven), industrie, belevingsdiensten (vooral horeca) en de sector overig. Deze zeven sectoren bevatten 75 procent van het totaal aantal banen voor laag opgeleiden in Rotterdam. Zie ook tabel 1.

In vrijwel elk van de genoemde sectoren ligt het aandeel laag opgeleiden in het totale aantal banen in de sector op circa 40 procent of hoger. De enige uitzondering is de zorgsector, maar deze sector biedt veel kansen door de grote omvang. In overig Rijnmond is voor banen voor laag opgeleiden het belang van transport en de zorg wat kleiner en die van detailhandel, industrie, bouw en groothandel groter dan in Rotterdam.

Tabel 1   Sectoren met de meeste banen voor laag opgeleiden tot mbo-niveau, december 2003

	Rotterdam ^{a)}	Overig Rijnmond ^{a)}
Totaal banen voor laag opgeleiden	105,7 duizend	135,9 duizend
Waarvan in:		
Transport	14,4 duizend (43%)	Niet bij top 7
Detailhandel	13,1 duizend (50%)	23,1 duizend (52%)
Zorg	13,2 duizend (25%)	11,4 duizend (20%)
Ambulante activiteiten	12,8 duizend (37%)	11,3 duizend (39%)
Industrie	9,7 duizend (40%)	17,3 duizend (40%)
Overige sectoren	8,5 duizend (44%)	13,3 duizend (49%)
Belevingsdiensten	8,1 duizend (42%)	Niet bij top 7
Bouw	Niet bij top 7	15,4 duizend (46%)
Groothandel	Niet bij top 7	14,9 duizend (38%)

a) Tussen haakjes staat het aandeel van laag opgeleiden in het totaal aantal banen in de betreffende sector.

Het aantal banen voor laag opgeleiden in kennisdiensten, openbaar bestuur en onderwijs is relatief gering. In deze sectoren is het aandeel van laag opgeleiden in het totale aantal banen laag, namelijk tussen 10 en 20 procent.

Banen voor laag opgeleiden zijn vooral te vinden in de beroepsrichtingen technisch/industrie, transport, economisch-administratief en verzorgend. Dit geldt niet alleen voor Rotterdam, maar voor alle onderscheiden deelgebieden.

Ontwikkeling van de werkgelegenheid tot mbo-niveau

Vier van de vijf groeisectoren in Rotterdam bieden dus relatief veel werk voor laag opgeleiden: belevingsdiensten, ambulante activiteiten, detailhandel en zorg. Onderwijs is de enige uitzondering op deze regel.

De groei van het aantal banen voor laag opgeleiden is in Rotterdam tussen 2004 en 2009 vooral te vinden in de belevingsdiensten en ambulante activiteiten. In deze twee sectoren tezamen neemt het aantal banen voor laag opgeleiden tussen 2004 en 2009 met bijna 3.000 toe. Ook in de zorgsector en de detailhandel groeit het aantal banen voor laag opgeleiden nog iets. Specifieke sectoren met een in Rotterdam sterke groei van het aantal banen voor laag opgeleiden zijn horeca, schoonmaakbedrijven, detailhandel en overig welzijn.

In de andere onderscheiden gebieden is de ontwikkeling van het aantal banen voor laag opgeleiden iets gunstiger dan in Rotterdam. Zo is in overig Rijnmond de groei van het aantal banen voor laag opgeleiden in de belevingsdiensten, de ambulante activiteiten, de detailhandel en de zorgsector relatief iets sterker dan in Rotterdam.

In de vier genoemde dienstensectoren zijn de effecten van ICT nog nauwelijks merkbaar en zijn productiviteitsstijgingen in het algemeen gering. Vandaar dat in deze sectoren ook het aantal banen voor laag opgeleiden nog wat groeit.

In vrijwel alle andere sectoren neemt het aantal banen voor personen tot mbo-niveau af. In de industrie, de bouwnijverheid, de groothandel, het transport, de kennisdiensten, het openbaar bestuur, het onderwijs en de sector overig komen er steeds minder banen voor laag opgeleiden. Dit geldt zowel voor Rotterdam als voor overig Rijnmond, maar in Rotterdam is de teruggang in het algemeen wat sterker. De redenen voor de afname van het aantal banen voor laag opgeleiden zijn per sector verschillend. Zo speelt in de industrie de internationale concurrentie en de daarmee verbonden verhoging van de productiviteit een rol. Voor groothandel en transport hebben de toepassing van ICT voor productiviteitsstijgingen en uitstoot van arbeidskrachten gezorgd.

De groei van het aantal banen voor laag opgeleiden doet zich in Rotterdam uitsluitend voor in het opleidingstype VBO-verzorgend, wat te maken heeft met de verwachte sterke groei van belevingsdiensten en ambulante activiteiten. De overige opleidingstypen (basisonderwijs, VBO-economisch en VBO-technisch) laten per saldo een afname van het aantal banen voor laag opgeleiden zien. In overig Rijnmond geldt dit alleen voor basisonderwijs.

Een groei van banen voor laag opgeleiden doet zich binnen Rotterdam vooral voor in de beroepsrichting verzorgend (inclusief dienstverlenende beroepen in belevingsdiensten en detailhandel). Buiten Rotterdam is nog sprake van enige groei in de transportberoepen.

Vooral in technische/industriële beroepen, economisch- administratieve beroepen en agrarische beroepen neemt het aantal banen voor laag opgeleiden af⁴.

Baanopeningen, uitbreiding en vervanging

De ontwikkelingen in het aantal banen zegt op zichzelf niet veel over het aantal baanopeningen dat gaat ontstaan, zowel in het algemeen als specifiek voor laag opgeleiden. Op sectorniveau hebben veruit de meeste baanopeningen, in Rotterdam 95 procent, daarbuiten circa 92 procent, te maken met vervanging van personeel. Veruit de meeste kansen voor laag opgeleide werkzoekenden ontstaan dus door wisselingen in het personeelsbestand van bedrijven. Natuurlijk nemen de kansen voor laag opgeleiden wel toe naarmate het aantal banen sterker groeit, ook al omdat ook het aantal baanwisselaars toeneemt als de banengroei enkele jaren aanhoudt.

Veruit de meeste baanopeningen in Rotterdam ontstaan in de zakelijke dienstverlening (inclusief uitzendbureaus), namelijk gemiddeld bijna 23-duizend per jaar. Verder zorgen de zorgsector en de detailhandel in Rotterdam voor relatief veel baanopeningen. Ook in overig Rijnmond is de zakelijke dienstverlening de grootste generator van baanopeningen. De detailhandel en de zorgsector staan hier op respectievelijk de tweede en derde plaats. In de groothandel ontstaan ook nog redelijk wat baanopeningen in overig Rijnmond.

Meer dan de helft van alle baanopeningen ontstaat in economisch-administratieve beroepen en verzorgende beroepen. Ook in technische/industriële beroepen ontstaat een groot aantal baanopeningen, maar dan vooral in overig Rijnmond.

Van alle baanopeningen in Rijnmond, gemiddeld ruim 135-duizend per jaar, zijn er circa 25-duizend beschikbaar voor mensen zonder werk (mensen zonder werk op het moment van aanvaarden van een baan; het kan daarbij gaan om uitkeringsgerechtigden maar ook om mensen die geen uitkering hadden en niet werkten, zoals herintreders).

Kansen voor laag opgeleiden, welke sectoren, opnamecapaciteit voor werkzoekenden

In Rotterdam ontstaan er in de periode 2004 – 2009 jaarlijks gemiddeld ruim 22-duizend baanopeningen voor laag opgeleiden. In overig Rijnmond zijn dat er gemiddeld bijna 30-duizend per jaar. Dit aantal komt overeen met ruim 20 procent van alle banen voor laag opgeleiden per eind 2003. Het gaat vrijwel uitsluitend om baanopeningen vanwege vervanging van personeel. Dit betekent dat elk jaar gemiddeld éénvijfde van de banen voor laag opgeleiden ‘vrijkomt’ voor een nieuwe werknemer.

Tabel 2 bevat voor Rotterdam en overig Rijnmond de sectoren waarin in de periode 2004 – 2009 de meeste baanopeningen voor laag opgeleiden gaan ontstaan. In Rotterdam zijn veruit de meeste baanopeningen voor laag opgeleiden te verwachten in de zakelijke diensten, de detailhandel, de belevingsdiensten, het transport en de zorgsector. In het merendeel van de gevallen betreft het baanopeningen vanwege vervanging. De meeste uitbreiding zit in de zakelijke diensten, de belevingsdiensten en de detailhandel.

---

⁴ In het tabellenrapport is informatie te vinden over de ontwikkeling van het aantal banen voor laag opgeleiden voor specifieke beroepsgroepen.

Tabel 2 *Sectoren waarin de meeste baanopeningen voor laag opgeleiden tot mbo-niveau ontstaan, gemiddeld aantal baanopeningen per jaar in 2004 – 2009*

	Rotterdam ^{a)}	Overig Rijnmond ^{a)}
Totaal baanopeningen voor laag opgeleiden	22,4 duizend	29,4 duizend
Waarvan in:		
Zakelijke diensten (inclusief uitzendbureaus)	7,3 duizend	7,2 duizend
Detailhandel	3,8 duizend	6,8 duizend
Belevingsdiensten	2,9 duizend	3,0 duizend
Transport	1,9 duizend	Niet in top 7
Zorgsector	1,8 duizend	2,0 duizend
Bouw	1,1 duizend	2,2 duizend
Industrie	1,0 duizend	2,2 duizend
Groothandel	Niet in top 7	2,2 duizend

In overig Rijnmond zijn de detailhandel, de industrie, de bouwnijverheid en de groothandel wat belangrijker voor baanopeningen voor laag opgeleiden dan in de gemeente Rotterdam. De sector transport is wat minder belangrijk dan in de gemeente Rotterdam.

Het openbaar bestuur en het onderwijs kennen (buiten additionele of gesubsidieerde banen) vrijwel geen baanopeningen voor laag opgeleiden.

Ongeveer de helft van de baanopeningen voor laag opgeleiden betreft verzorgende beroepen. Daarnaast ontstaan relatief veel baanopeningen voor laag opgeleiden in technisch/industriële, economisch-administratieve en transportfuncties. Technisch/industriële functies zijn naar verhouding wat vaker in overig Rijnmond te vinden dan in de gemeente Rotterdam.

Van de baanopeningen voor laag opgeleiden is naar verwachting iets meer dan een kwart beschikbaar voor niet-werkenden, waaronder bijstandsgerechtigden. De overige baanopeningen worden ingenomen door baanwisselaars (meer dan de helft) en schoolverlaters (iets minder dan een kwart).

Jaarlijks zijn er in Rijnmond zo'n 14-duizend baanopeningen voor laag opgeleiden zonder werk (zie tabel 3). Een groot deel daarvan, ongeveer tweederde van het totaal, is te vinden in de zakelijke diensten, de detailhandel en de belevingsdiensten. In overig Rijnmond zijn er ook nog 500 – 1.000 baanopeningen per jaar voor niet-werkenden in de industrie, de bouwnijverheid en de groothandel. In de gemeente Rotterdam gaat het in deze drie sectoren slechts om enkele honderden baanopeningen per jaar.

Tabel 3 *Indicatie van jaarlijkse opnamecapaciteit arbeidsmarkt voor werkzoekenden tot mbo-niveau, gemiddeld 2004 - 2009*

	Rotterdam	Overig Rijnmond
Totaal baanopeningen voor laag opgeleiden zonder werk (niet baanwisselaars of schoolverlater)	5.900	7.900
Waarvan in:		
Industrie	300	600
Bouwnijverheid	300	600
Groothandel	300	800
Transport	500	400
Zakelijke diensten	2.100	2.100
Detailhandel	1.200	2.200
Belevingsdiensten	500	500
Openbaar bestuur	-	-
Onderwijs	100	100
Zorgsector	300	300
Overig	100	300

De indicaties in tabel 3 zijn gebaseerd op verhoudingen per sector tussen baanwisselaars, schoolverlaters en werkzoekenden in het recente verleden. Door effectieve reïntegratie-activiteiten zouden de mogelijkheden voor niet-werkenden nog enigszins kunnen worden verruimd.

Kansrijke en relatief kansarme groepen in NWW en Wwb-bestand

Er is geanalyseerd in welke mate de uitstroom uit het NWW fase-1 bestand en het Wwb-bestand samenhangt met bijvoorbeeld persoonskenmerken, het genoten onderwijs en de huishoudenssituatie. Uit deze analyses komt naar voren dat de volgende groepen een relatief lage kans op uitstroom hebben:

- ouderen;
- personen die langdurig werkloos zijn en/of langdurig in de uitkering verblijven;
- laag en middelbaar opgeleiden;
- mensen van Marokkaanse, Turkse of Surinaamse afkomst;
- vrouwen (enkel voor het Wwb-bestand);
- alleenstaande personen met kinderen (éénoudergezinnen);
- personen in twee-oudergezinnen met veel kinderen;
- personen met een jongste kind in de leeftijd van 0 tot 4 jaar.

Dit geldt al wanneer naar de totale uitstroom uit het NWW of de bijstand wordt gekeken. Indien alleen naar de uitstroom naar werk wordt gekeken, worden de verschillen (bijvoorbeeld tussen jongeren en ouderen en tussen laag en hoog opgeleiden) vermoedelijk nog groter.

Kansrijk en kansarm zijn relatieve begrippen. De gemiddelde kans op uitstroom uit de bijstand voor de populatie per eind september 2004 bedraagt zo'n 17 procent. De relatief kansrijke groep heeft een uitstroomkans van minimaal 25 procent; de relatief kansarme groep heeft een uitstroomkans van minder dan 10 procent.

De relatief kansrijke groep in het Wwb-bestand bestaat uit mensen die gemiddeld kort in de uitkering verblijven (17 maanden) en gemiddeld jong (gemiddelde leeftijd is 32 jaar) zijn. Het zijn vooral mannen en alleenstaanden zonder kinderen. Verder heeft ongeveer 60 procent in ieder geval het voortgezet onderwijs afgemaakt. De kansrijke groep maakt ongeveer 20 procent uit van het totale bijstandsbestand in Rotterdam.

De relatief kansarme groep in de Wwb bestaat vooral uit ouderen (de gemiddelde leeftijd is 52 jaar) en mensen die al lang in de bijstand verblijven (gemiddeld ruim 7 jaar). Het betreft verder vooral vrouwen, mensen met heel weinig opleiding (60 procent heeft hooguit basisonderwijs), mensen met kinderen en allochtonen. Deze groep heeft een omvang van circa 20-duizend personen, ruim 40 procent van het totale bijstandsbestand. Met name mensen met een combinatie van hoge leeftijd, lange uitkeringsduur en zeer laag onderwijsniveau hebben heel weinig kans om uit te stromen.

Personen die relatief kort in de uitkering zitten hebben een relatief hoge uitstroomkans. Maar ook binnen de groep mensen die korter dan drie jaar in de bijstand verblijven, zien we ongeveer dezelfde verschillen in kenmerken tussen de relatief kansarme en de relatief kansrijke groep. Dit geeft aan dat in een vrij vroeg stadium van de bijstandsuitkering voorspeld kan worden welke personen er een relatief grote kans op uitstroom hebben en welke personen weinig kans op uitstroom hebben. Dit kan vervolgens de basis vormen voor een op klantgroepen afgestemde dienstverlening van SoZaWe.

De sectoren waarin kansen liggen voor bijstandsgerechtigden

Op basis van gegevens van het UWV over dienstverbanden is vastgesteld dat ongeveer driekwart van de bijstandsgerechtigden uit Rotterdam die in de jaren 2001 – 2003 werk hebben gevonden en uit de bijstand zijn gestroomd (werkvindere) een baan hebben gevonden in één van de volgende sectoren:

- de uitzendsector;
- de gezondheidszorg;
- de overige zakelijke dienstverlening (waaronder bijvoorbeeld beveiliging);
- de sector gemeenten, provincies en waterschappen;
- de sector overheidsdiensten;
- de detailhandel;
- de horeca.

Dit beeld komt goed overeen met de resultaten uit de vraaganalyse, waaruit is gebleken dat de meeste baanopeningen voor laag opgeleiden ontstaan in de zakelijke diensten (uitzendbureaus, beveiliging, schoonmaak), de detailhandel, de belevingsdiensten (horeca) en de zorgsector. In vooral deze sectoren lijken dus kansen te bestaan voor laag opgeleiden in de bijstand. Het bijstandsbestand bestaat voor het merendeel (exclusief onderwijsniveau onbekend: bijna 90 procent) uit mensen die hooguit een diploma van het voortgezet onderwijs hebben. Een groot deel heeft hooguit basisonderwijs. Van de vier genoemde sectoren lijkt met name de gezondheidszorg ook open te staan voor mensen uit risicogroepen.

Het deel van de werkvindere dat werk heeft gevonden in de gezondheidszorg en de publieke sector (gemeenten, provincies en waterschappen, overheidsdiensten) is overigens hoog als dat vergeleken wordt met het aandeel van deze sectoren in het

verwachte aantal baanopeningen voor laag opgeleiden in de periode 2004-2009. Een reden hiervoor kan enerzijds zijn dat juist in deze sectoren ook middelbaar en hoger opgeleide bijstandsgerechtigden werk hebben gevonden, maar het heeft vrijwel zeker ook te maken met de in deze sectoren bestaande regelingen voor additionele en gesubsidieerde arbeid.

Ook is gekeken in welke sectoren mensen die per eind september 2004 in de bijstand verbleven gelijktijdig een baan of baantje hadden. Ook dan komen vooral de hierboven genoemde sectoren naar voren. Dienstverbanden in de horeca, de detailhandel en de reiniging komen vaker voor bij bijstandsgerechtigden die naast de bijstandsuitkering een baan(tje) hebben dan bij de werkvinders die zijn uitgestroomd uit de bijstand. Dit komt wellicht doordat het in deze sectoren vaak gaat om deeltijdwerk, waardoor mensen deels op de bijstand blijven aangewezen.

De kenmerken van de werkvinders

De groep werkvinders bestaat in vergelijking tot de gehele Wwb-populatie uit relatief veel mannen, jongeren, alleenstaanden zonder kinderen en mensen die relatief kort in de bijstand verblijven. Verder betreft het relatief vaak mensen die in ieder geval een diploma van het voortgezet onderwijs hebben. Deze resultaten bevestigen de uitkomsten van de analyses gericht op het vaststellen van kansrijke en kansarme groepen.

Tussen sectoren bestaan enkele verschillen in de samenstelling van de werkvinders. Zo zijn werkvinders bij uitzendbedrijven, in de detailhandel en horeca relatief vaak jonger dan 25 jaar, terwijl met name de gezondheidszorg, de sector gemeenten, waterschappen en provincies en de reiniging lijken open te staan voor 40-plussers. Dit laatste houdt mogelijk weer verband met banenplannen omdat we in deze sectoren ook een oververtegenwoordiging zien van mensen die wat langer in de bijstand hebben gezeten. De werkvinders bij uitzendbureaus hebben relatief vaak korter dan één jaar in de bijstand gezeten. Vrouwen vinden relatief vaak werk in gezondheidszorg, detailhandel, reiniging en overheidsdiensten. De werkvinders bij uitzendbureaus, overige zakelijke diensten, groothandel, metaal/elektroindustrie en transport en communicatie zijn relatief vaak man.

Slotconclusie en aanbevelingen

Welke markten zijn nu open te breken voor laag opgeleide werkzoekenden?

Het lijkt voor de hand te liggen om bij de reïntegratie van laag opgeleide werkzoekenden met name prioriteit te geven aan de zakelijke diensten (inclusief de uitzendbureaus), de detailhandel en de belevingsdiensten, want:

- a. In deze sectoren ontstaan de meeste baanopeningen voor laag opgeleiden in het algemeen.
- b. In de zakelijke diensten en de detailhandel is naar verwachting de meeste ruimte voor laag opgeleiden zonder werk.

Het is echter van belang om niet uit het oog te verliezen dat er ook mogelijkheden bestaan in de industrie, de bouw, de groothandel, het transport en de zorgsector. In deze laatstgenoemde sectoren lijkt, gezien het relatief kleine aantal baanopeningen voor laag opgeleide werkzoekenden, een kleinschalige aanpak gericht op en afgestemd met specifieke subsectoren een goede aanpak. Voor de bouw, de groothandel en de industrie

zou dan vooral ook gekeken dienen te worden naar bedrijven en instellingen buiten Rotterdam (zie tabel 2 en 3).

Naar beroepsrichting is er vooral ruimte voor laag opgeleide werkzoekenden in verzorgende/dienstverlenende, economisch-administratieve en technische/industriële beroepen.

Een belangrijke uitkomst van de analyse is dat voor de detailhandel het aandeel in het totaal aantal baanopeningen voor laag opgeleiden veel groter is dan het aandeel van deze sectoren in de werkvinders uit de bijstand. In mindere mate geldt dit ook voor de groothandel, de horeca en het transport. Dit wijst erop dat met name in deze sectoren nog markt te winnen is voor de reïntegratie van werkzoekenden. Dit zal inspanningen vereisen van alle betrokken partijen. Voor SoZaWe is het met name van belang bijstandsgerechtigden een traject aan te bieden waardoor ze, voorzover dat nog niet het geval is, over de vereiste vaardigheden voor de genoemde sectoren komen te beschikken. Wat dat betreft lijken in de horeca en detailhandel vooral sociale vaardigheden en klantgerichtheid belangrijke competenties te zijn.

